

הכנס השנתי של איגוד המתכננים בישראל

דמות הארץ: אתמול, היום מחר

בשיתוף המגמה לתכנון ערים, המחלקה לגיאוגרפיה ופיתוח סביבתי,
אוניברסיטת בן-גוריון בנגב ועיריית באר שבע

להרשמה לכנס

תוכנית הכנס+ הסיורים

יום חמישי 19.2.2015 אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

8:30 - 9:00 התכנסות והרשמה מאוחרת (רחבת אולם זוננפלד)

9:00 - 10:30 סבב מושבים מקבילים ראשון [לפירוט ההרצאות](#)

10:30 - 11:00 הפסקה וכיבוד

11:00 - 12:30 מושב מליאה ראשון (אולם זוננפלד)

פתיחה - יו"ר איגוד המתכננים בישראל, אדר' עדנה לרמן
ברכות - פרופ' דיוויד ניומן, דיקן הפקולטה למדעי הרוח והחברה
מר רוביק דנילוביץ, ראש עיריית באר שבע

הרצאת אורח מחו"ל:

פרופ' ביש סניאל Bish Sanyal, Urban Development and Planning, MIT
Planning and Human Dignity: an International Perspective

12:30 - 13:00 אסיפה כללית של האיגוד [לחברים בלבד]

13:00 - 14:00 הפסקת צהריים (חופשי בקמפוס)

14:00 - 15:15 סבב מושבים מקבילים שני [לפירוט ההרצאות](#)

15:15 - 16:45 סבב מושבים מקבילים שלישי [לפירוט ההרצאות](#)

16:45 - 17:15 הפסקה וכיבוד

17:15 - 18:45 מושב מליאה שני:

אירוע חמישים שנות האיגוד בהשתתפות ראשי האיגוד לדורותיהם

הענקת אות יקיר התכנון

פאנל – דמות הארץ, בהנחיית פרופ' אורן יפתחאל
משתתפים: עו"ד ראוויה אבו-רביע, נעמי אנג'ל- מתכננת מחוז תל אביב,
מיכאל ביטון- ראש מועצת ירוחם, תמר ברגר- סופרת, ח"כ תמר זנדברג,
פרופ' עזרא סדן- כלכלן, דווידי פרל- ראש המועצה האזורית גוש עציון.

19:30 **אירוע ערב - פארק המדע ע"ש קרסו, העיר העתיקה, באר שבע**
סיוור מודרך במוזיאון
ארוחת ערב
חלוקת פרסים לתחרות האיגוד לעבודות סטודנטים מצטיינות
הופעה של דוד פרץ, מוזיקאי ויוצר

יום שישי 20.2.2014 התכנסות בפארק קרסו למדע

9:00-8:30 התכנסות וכיבוד קל

10:30-9:00 מליאת בוקר- דילמות ותכנון עכשווי- עיריית באר שבע

10:30-11:00 כיבוד קל והתארגנות לסיורים

11:00-13:30 יציאה לסיורים- פרוט הסיורים: -יתכנו שינויים-

1. **בירת הברוטליזם - מסלול טעימות מדריכים:** אדר' עומרי עוז אמר, ממקימי העמותה לקידום מורשת אדריכלות הברוטליסטית במדינת ישראל ואדר' ד"ר הדס שדר נסייר בשכונה ב', משכונותיה הוותיקות של העיר, אשר תוכננה לפי דגם יעיר הגנים האנגלית' לצידן של שדרות הנשיאים (רגר). נזכה לטעימות מגוונות של אדריכלות ברוטליסטית במיטבה כפי שבאה לידי ביטוי במבני ציבור ובמתחמי מגורים. נבקר בקסבה מודרניסטית מקסימה, בתי הפטיו של אריה שרון השוכנים לצידו של מגדל המגרות המרשים. נלמד כיצד אלו תוכננו בהתאמה לאקלים המדברי ובראייה אורבאנית כוללת.

2. **סיוור לירוחם: הנגב כפאזל של צרכים משתנים מדריך:** ארז קמה מנהל קשרי קהילה וסביבה בחברת כ"ל
תנופת הפיתוח הגדולה בנגב, הבאה לידי ביטוי במעבר בסיסי צהל לנגב, הקמת ישובים חדשים, פיתוח מיזמי תיירות, חקלאות, תעשייה ועוד והמרחקים המתקצרים ע"י סלילת נתיבי תחבורה מהירים כביש 6, ורכבות מהירות המקרבים את הנגב למרכז, מעמידים בסכנה את ייחודו של הנגב כארץ בראשית.
רק הבנה והתחשבות של כל מרכיבי הפאזל של "הנגב החדש" בסביבה הטבעית, כגון תכנון ערים חכם, ניצול משאבי טבע תוך שיקום נופי ואקולוגי כדוגמת מכרות הפוספט, ישמר את הנגב כארץ בראשית.
מסלול הסיור: נבקר בתצפית מכרה אורון, מכרה פוספט פעיל נבין מהו הפוספט, תהליך הכרייה, וכיצד המכרה משוקם תוך כדי כרייה. בדרכנו לירוחם נחצה בנסיעה את המכתש הגדול ונתרשם משלל התופעות הגיאולוגיות. בירוחם נכיר את המיזם "חושבים עושים" של אזרחים בעלי חזון הפועלים באופן מקומי במיזמים קטנים המתחברים לפרויקט שישנה את פני העיר. במהלך הסיור נפגוש תושבים מקומיים אשר יספרו על המיזמים שלהם. אורך הסיור כשלוש וחצי שעות כולל נסיעות.

3. **החגורה הירוקה- עוטף ב"ש סיוור של קק"ל.** מדריכים: יצחק משה- סגן מנהל מרחב דרום ומנהל מחלקת יער, עמי אוליאל- מנהל מרחב דרום ומוטי שריקי- שימור קרקע
הסיור המתוכנן יהיה לאזור החגורה הירוקה סביב ב"ש, ויתרכז בחלקה הצפוני של העיר. בין השטח הבנוי של העיר לבין היישובים שמצפון לה: להבים, רהט, גבעות בר תארבין, בשטחים שהוגדרו בתוכניות ארציות, מחוזיות ומקומיות ליעור ושטחים פתוחים.
הנטיעות באזור צחיח למחצה זה, מתבססות על עקרונות החקלאות העתיקה והמסורתית שאפיינה את האזור. במהלך השנים הקרן הקיימת לישראל התאימה שיטות לאיסוף מי נגר בחלקי האגן השונים. שיטות אלו מאפשרות התפתחות העצים והצומח הטבעי. הפעולות לאיסוף מי נגר, שימור הקרקע והנטיעות, מהווים אמצעים לשיקום שטחים שהיו נתונים בתהליכי מדבור, תהליכים כגון סחף קרקע ופגיעה מתמשכת בצומח. תהליכי המדבור בעבר נגרמו בין השאר, בהשפעת רעיה חזקה, כריתת שיחים ועצים, הרס מתקני החקלאות העתיקה, עיבודים חקלאיים ובינוי בלתי מוסדרים.
החגורה הירוקה תשמש בעתיד פארק צמוד עיר ובו יתוכננו דרכי תיור ונוף, חניונים, שבילי הליכה ואופניים וישוקמו אתרים ארכיאולוגיים.

4. פארק נחל ב"ש סיור של קק"ל. מדריכים: ענת גולד- מנהלת מחלקת תכנון מרחב ועמיר מזור- מנהל אזור הר הנגב וערבה

יישובי הדרום רובם ככולם, נחצים על ידי נחלי אכזב. בתקופת המקרא נחלים אלה שימשו למקורות מים ומקומות המפגש וההתכנסות של הקהילה. בימינו הנחלים הפכו ל"חצר אחורית" של היישובים, לאזורי כרייה ואתרי פסולת פירטים. מכאן שתוכנית לשיקום הנחל והפיכתו לפארק תוסס בלב העיר, הינה חשובה ביותר. פארק נחל ב"ש, מהווה דוגמה ומודל להצלחה. אזור בלב העיר, שהיה מפגע הפך לנכס. נכס נופי- שיקום נחל ואזורים נטושים, נכס כלכלי- מנוף לצמיחה, עליה בערך הקרקע ויצירת אזורי תעסוקה, נכס תדמית- שיפור התדמית של העיר ב"ש ומקומות הבילוי בה ותוספת שטחים ירוקים ושטחי פנאי ונופש, עבור תושבי ב"ש והמטרופולין כולו. בסיור נציג את תוכנית הפארק, את הפיתוח שבוצע בו, תוכניות לעתיד ודילמות תכנון שעלו בעבר ועולות גם כיום וכן את מודל קידום הפרויקט הנ"ל, שהינו פרויקט לאומי.

5. קמפוס אוניברסיטת בן-גוריון: אדריכלות מודרנית ועכשווית מדריכים: דר' ענבל בן אשר גיטלר המכללה האקדמית ספיר / אול' בן-גוריון בנגב

נסייר ונראה ישן מול חדש, ונכיר את עקרונות התכנון של הקמפוס ואת בנייניו, המשקפים כמה מהמגמות החשובות של התנועה המודרנית במאה העשרים. כמו כן נראה את פיתוח הקמפוס עם הפנים למאה ה-21, הנעשה תוך דיאלוג עם האדריכלות המוקדמת לצד ביטויים למגמות וגישות עכשוויות.

6. ברוטליזם בבאר שבע: שכונה ה' - השיכון לדוגמא סיור של עיריית ב"ש. בהדרכת יוספה דברה, אדריכלית העיר

בשנותיה הראשונות של המדינה היוותה באר שבע כר נרחב לניסוי תיאוריות אדריכליות חדשניות. אחד הפרויקטים החדשניים והשאפתניים ביותר היה השיכון לדוגמא בשכונה ה'. בבסיס התכנון עמדו תיאוריות חברתיות שרווחו באירופה באותם ימים, והובלו בארץ ע"י קבוצת אדריכלים צעירים במיוחד, שניסו במכוון לייצר אוונגרד אדריכלי ואורבני בקנה מידה בינלאומי. נסייר במרקמים השונים בשיכון לדוגמא: הקוטג'ים הטוריים, מבני השטיח, מבני החומה, מבני הציבור ונקנח בבולק רבע הקילומטר. ככל שיסיף הזמן נבקר במבנים ברוטליסטים נוספים ברחבי העיר.

7. שכונה גימל סיור של עיריית ב"ש. מדריכות: ענבל פלד וחווה ליבנה שכונה ג' ממוקמת בנגישות יוצאת דופן למרכזי התעסוקה האיכותיים של העיר, כמו גם למוסדות התרבות והציבור הראשיים. בשנה האחרונה החלה העירייה, בשיתוף משרד הבינוי והשיכון, להכין תכנית מתאר לשיקום והתחדשות השכונה. הסיור יוביל אותנו דרך מרקמי המגורים והשטחים הציבוריים בשכונה ויצג דילמות תכנוניות, כוונות פיתוח עתידיים, יוזמות מקומיות ופוטנציאל התחדשות.

8. העיר העתיקה בהדרכת עיריית באר שבע העיר העתיקה, שנבנתה בסביבות שנת 1900 במערך אורתוגונאלי מופתי וקומפקטי, היתה בעבר המרכז העסקי והשלטוני של העיר והנגב כולו. החל משנות ה-90 של המאה שעברה הלכה העיר והידרדרה, כתוצאה מהקמת המרכז האזרחי החדש ואזורי המסחר הגדולים במזרח העיר. בשנים האחרונות הוכנה לעיר העתיקה תכנית שיקום והתחדשות רב תחומית ורב שנתית המיושמת בשלבים מתקציבים עירוניים, ממשלתיים ומספרי תרומות. כיום ניתן כבר לראות בבירור את יופייה ואיכותיה של העיר, המתגלים במבנים לשימור, ברחובות המחודשים, במוזיאונים ובמרכזי המבקרים שהוקמו ובעסקים החדשים הנפתחים מדי יום. נסייר בפרויקטים החדשים מחוללי השינוי בעיר העתיקה ונתרשם מהמרחב הציבורי ומיזמות ציבוריות ופרטיות.

9. פרויקטים מחוללי שינוי סיור של עיריית ב"ש. בהדרכת מרב מורד, מנהלת מחלקת תכנון בעירייה. סיור רכוב.

בשנים האחרונות נמצאת באר שבע בתנופת פיתוח חסרת תקדים בתחומי התעסוקה המתקדמת, איכות החיים, המרחב הציבורי, התרבות והפנאי. נבקר בפרויקטים ציבוריים מחוללי שינוי שהוקמו לאחרונה, - פארקים ייחודיים, מתחם הספורט החדש, פארק ההייטק ועוד.